

Petroldeki 'kriz' / Ergün ÖZALP

Dünya, henüz 2008 krizinin yaralarını saramadan, geçtiğimiz ayın ortasında, petrol fiyatlarının ani düşüşüyle sarsıldı. Dünya piyasası, resesyonun derinleşmesi ve yeni bir kriz çıkması beklentisine girdi. Bazı ekonomistler ve IMF ise, durumdan iyimser sonuçlar üretiyor: *düşük petrol fiyatlarının petrol ithalatına bağımlı ülkelerin ekonomileri üzerinde olumlu etkide bulunacağını ve dünya ekonomisini büyüme yönünde ileriye iteceğini* düşünüyor. Bu tür yorumlar bir yana, petrol fiyatları neden düştü ,önce buna bir bakalım.

Birinci olarak, petrol fiyatlarındaki son ani düşüş, manüplasyon ürünü olsa da, bir önceki krizin yarattığı düşüş eğilimi zemininde gerçekleşti. Bu nedenle, 2008' de başlayan kapitalizmin krizinin bir devamı ve onun yansıması olarak görülmelidir. Petroldeki düşüş, zaten bir süredir devam ediyordu. Bunun nedeni de esas olarak dünya kriziydi. Ülke ekonomilerin ve dünya üretiminin daralması, petrole olan talebi de azaltmıştı. 2008 krizi sonrası bir ölçüde toparlanmış görünen ve görece büyümeyi sürdüren BRICS ülkeleri dışında, Avrupa ve Japonya ekonomilerinin çoğu, krizden çıkamadığı gibi, resesyon=durgunluk sinyalleri vermeye başlamıştı. Dünya ekonomisi bu haldeyken, üretimde, ulaşım ve tüketimde önemli bir girdi olarak kullanılan petrole talebin azalması ve fiyatının düşmesi bu yüzden olağandı. Ayrıca petrol kaynaklarının sınırlılığı ve yarattığı çevre kirliliği nedeniyle, güneş, termal, rüzgar, biyo enerji ve kaya petrolü vb. gibi alternatif enerji kaynaklarına yönelen dünya ülkeleri, dünyadaki enerji arzını artırmışlardı. Fiyat düşüşünde bu etkenlerin de payı vardı. Son dört yılda, petrolün varil başı fiyatı 90 ile 120 dolar arasında salınıyordu. Bu yılın haziranında, 115 dolarken şimdi 60 dolar düzeyine indi .

İkinci olarak, ABD'nin Kaya petrolü ve kaya gazı üretiminde, devreye soktuğu görece ucuz teknolojilerle üretimini arttırması ve daha önceleri %60 petrol ithalatına bağımlı konumunu % 20' lere düşürmesi, Dünya petrol üretiminde Arabistan'ın düzeyini yakalaması; ona petrol fiyatlarını belirlemede, spekülasyon ve manüplasyon yapmada avantaj sağladı. ABD yıllık petrol üretimini 4.5 milyon varil birden artırdı, dünya piyasasına sunulan bu üretim fazlası ve zaten diğer ülkelerde yığılmış petrol stoklarının üzerine bindi. Geçen ayın ortasında, OPEC'in belirleyici aktörü olan Arabistan'ın enerji bakanının, " *Petrol fiyatı varil başına 40 dolara inebilir, ülkesinin üretimi kısımayacağı, aynı tempoda üretimini sürdüreceğini* " açıklaması; petrol fiyatlarında şok etkisi yaptı, düşmeyi, daha da tetikledi. Petrolün varil başı fiyatı, 60 doları gördü.

Üçüncü olarak, ABD ve Arabistan'ın ortak düşmanları olan ve bütçe gelirleri büyük ölçüde petrol satışlarına bağlı olan Rusya ve İran'ı; güçten düşürerek, ekonomik kaos yoluyla diz çöktürerek, Ortadoğu ve Avrupa'da kendi çizeceği yeni haritayı onaylatmak istediği açık. Piyasa manüplasyonu açık: çünkü petrole talebin azaldığı fiyatların düştüğü bir dönemde normal olanı, OPEC'in üretim kotalarını düşürmesiydi. OPEC'in son açıklamasıyla petrol fiyatları aniden 70 doların altına indi.. Bundan en büyük zararı; beklenildiği gibi, petrol ihracatçısı ve bütçe dengeleri petrole bağlı olan Rusya, İran , Venezuela, Norveç vb ülkeler gördü. Rusya'da bir anda 160 milyar dolar yabancı sermaye yurtdışına kaçtı, zaten son yıllar dolar karşısında değer kaybeden Ruble, yeni devalüasyonla %15 daha değer kaybetti. Rusya'nın döviz rezervleri 400 milyar doların altına indi. Özellikle, Ortadoğu ve

Ukrayna'da sorunlar nedeniyle ABD ve batı tarafından köşeye sıkıştırılmaya çalışılan Rusya yönünden dövizdeki 'Kriz' in nasıl atlatılacağı; dünyadaki emperyalist kamplaşmanın gidişatı açısından da önem kazanıyor. Putin 18 Aralık'taki 19. Yıllık Basın toplantısında: *'Büyümenin süreceğini, tekrar hızlandırmak için iki yıla ihtiyaçları olduğunu, olası krizlere hazırlıklı ve deneyimli olduklarını rezervlerinin bulunduğunu ..Her kim ki, Rus ayısını öldürmeye çalışırsa bunu başaramayacağını'* söyleyerek, komplocu ülkelere meydan okudu. Yeltsin döneminde, batılı emperyalistler tarafından Rusya'yı teslim almak amacıyla spekülasyon olarak 2002'de yaratılan ekonomik kaos ve çöküş dönemiyle kıyaslanırsa; Putin başkanlığındaki bugünkü Rusya, ekonomisini daha çeşitlendirmiş, olası krizlere karşı döviz rezervleri ayırmış bir ülke olarak, özellikle Asya kıtasındaki, ekonomik rolü, yeni plan ve ittifakları nedeniyle, daha güçlü görünmektedir. Ciddi bir yara aldı ama kolay lokmada olmadığı da bellidir.

Petrol fiyatları nereye kadar düşecek? Petrol fiyatlarının spekülasyon olarak 40 dolara altına kadar inebileceğini düşünenler de bulunmasına karşın, bu pek olanaklı görünmüyor. Üretici ülkelerin, tatlı karlarından uzun süre vazgeçmesi düşünülemez. Ayrıca Petrol fiyatlarının geçmişteki yükselişi, sıcak parayı, ABD'deki kaya gazına ve petrol sektörüne yöneltti ve bu alanda şişkinliğe yolaçtı. Şu anda ABD'deki enerji sektörü borcunun 1.3 trilyon dolarlık ABD çürük tahvillerinin %16 'sı kadar olduğu söylenmekte. Kaya petrolü halen yüksek maliyetle, sürekli yeni yatırım girdileriyle elde edilmektedir. Kaya petrolüne yatırım yapan hissedarlar, tahvil alanlar; petrol fiyatları 85 - 95 dolar aralığındayken uygun karlar elde ediyorlar ama fiyat 60 doların altına düştüğünde, maliyeti kurtaramayan üretici firmalar iflasa sürüklenebilecek. Bu olası gelişme, daha şimdiden ABD borsalarında, *'mortgage'* benzeri bir finansal kriz kaygısı yaratmış görünüyor. ABD'nin ise, bu duruma göz yummayacağı bellidir. Bu nedenle Önümüzdeki dönem petrol fiyatlarının, ortalama 90-95 dolar aralığında dengeleneceği, giderek daha yükseleceği öngörülebilir.

Özetle, emperyalist dünyanın çelişkilerinin keskinleştiği ve rekabette her türlü silahın kullanıldığı, en başta Ortadoğu ,Avrupa ve Afrika'daki enerji kaynakları ve hammaddeler üzerinde, uğursuz savaş planlarının yapıldığı bir dünyada yaşıyoruz. 2015 yılının şimdiden daha çok savaş ve gözyaşı yılı olacağı görülmektedir. Ama madalyonun öte yüzünde, ayağa kalkmış emekçiler ve Gazze'de Kobane'de, Yukarı Volta'da olduğu gibi, direnen halklar da var. 2015 yılını, emperyalizme ve sömürüye karşı direnenlerin zafer yılına dönüştürmesi ,özgürlük ve yeni devrimler getirmesi duygularıyla selamlıyoruz.

(Ocak / 2015 arkadaş)